

הפסד קדשים. [ויש להסתפק אם עבר והפר אם מופר, כיון שאינו אלא איסור דרבנן, או שאינו מופר, שיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה]. לרבי מאיר: אף אחר שחיטה וזריקה יכול להפר כל זמן שלא גילחה, שיכול לומר 'אי אפשי באשה מגלחת', ולא נוח לו בפאה נכרית משום זוהמה שאינה מגופה. לרבי אליעזר: יכול להפר כל זמן שלא גילחה, שסובר שתגלחת מעכבת מלשתות יין, ויש לה עינוי נפש עד שתגלח.

נזירה טמאה יכול הבעל להפר אפילו נזרק עליה אחד מן הדמים של קרבן נזיר טמא, וכן לרבי עקיבא אף שנשחט אחד הקרבנות - כיון שצריכה למנות ימי נזירות טהרה, יש עינוי נפש של איסור שתיית יין.

דף כ"ח ע"ב

כבשי עצרת ששחטם שלא לשם עצרת (אלא לשם שלמי נדבה) - הדם יזרק ביו"ט, והבשר יאכל, וכן אם שחטם לפני או אחר זמנם מותר לזרוק דמם שלא לשמם, אך בשבת אסור מדרבנן לזרוק הדם, ואם עבר וזרק הורצה להקטיר אימורים לערב.

מה שסובר רבי עקיבא שנזירה שנשחט עליה אחד הקרבנות אין הבעל מפר משום הפסד קדשים - היינו רק שנשחטה החטאת, שאינו יכול לזרוק דמה אח"כ לשם נדבה או לשם שלמים, שחטאת שלא לשמה פסולה. אבל נשחטו העולה או השלמים שאין בזה הפסד קדשים, שיכול לזרוק הדמים לשם נדבה - יכול הבעל להפר כל זמן שלא נזרק הדם.

האיש מדיר את בנו בנזיר [שאומר 'הא בני נזיר', ומתחילה הנזירות אפילו אין הבן יודע. וי"א שמצוה את בנו לומר 'הריני נזיר'], ואין האשה מדרת בנה בנזיר.

האיש שהדיר בנו בנזיר יכולים בין הבן עצמו ובין הקרובים למחות [מיד כששמעו, ובהמשך כתבו תוס' שאפשר שגם אחר שהתחיל לנהוג הנזירות יכולים למחות ולהפסיקה. ואם נעשה הבן גדול (שנעשה בן י"ג והביא ב' שערות) באמצע נזירות אביו - מפסיקה הנזירות], ואם גילח או גילחוהו קרוביו אין לך מחאה גדולה מזו.

הדירו האב ואח"כ מחה הבן או קרוביו והייתה לו בהמה מופרשת - החטאת תמות, והעולה והשלמים יקרבו, ונאכלים השלמים ליום אחד ואינם טעונים לחם. היו לו מעות סתומים - יפלו לנדבה. מעות מפורשים - דמי חטאת ילכו לים המלח, לא נהנים מדרבנן ואין מועלים, בדמי עולה יביאו עולה ומועלים בהם, בדמי שלמים יביאו שלמים, ונאכלים ליום אחד ואינם טעונים לחם.

יום ראשון פרשת האזינו - ז' תשרי תשע"ו

דף כ"ט ע"א

המקור שהאיש מדיר בנו בנזירות ולא את בתו, והאם אינה מזירה את בנה: לרבי יוחנן - הלכה למשה מסיני, ודווקא אב ולא אם, ודווקא לבנו [ששייך במצוות כשיגדל] ולא לבתו, ודווקא בנזיר אבל לא נתקבלה ההלכה שידירו בנדרים להביא קרבן או לקבל עליו לקיים מצות סוכה ולולב. לריש לקיש - אב מדיר בנו בין בנזיר בין בנדרים מדרבנן, כדי לחנכו במצוות. [ומה שאמרו ביבמות שאין

ב"ד מצווים להפריש קטן אוכל נבילות - א. לא שייך חינוך אלא במצות עשה ולא בלא תעשה. ב. דווקא אב מחויב בחינוך בנו ולא אחרים]. אך אין מחויב לחנך בתו [ויש לחלק בין נזירות למה ששינונו ביומא שחייב לחנך הבת לצום ביום הכיפורים]. ורק האב חייב בחינוך בנו ולא האם.

מחאת בנו או קרוביו מועילה לבטל נזירות האב - לרבי יוחנן: כך נמסרה ההלכה, לריש לקיש: כיון שחינוך של בזיון הוא שמגלח שער, נתנו חכמים רשות לקרוביו למחות. [ויש גורסים: שחינוך הוא כדי להחשיבו, וזה מבזה אותו].

לריש לקיש שהאב מדיר בנו בנזירות מדרבנן: א. מקיף כל ראשו במלאת נזירותו. ב. מביא קרבנותיו ואף החטאת שאינה באה בנדבה, אף שמדאורייתא אינו חייב והרי היא חולין לעזרה. ג. הכהן אוכל בשר העוף בלי שחיטה שהרי מלקו - שסבר שג' איסורים אלו רק מדרבנן, ומצות חינוך דרבנן דוחה איסורי דרבנן. [ומותר להביא הלחם והזרוע בשלה מן האיל ולהניף בעזרה. ואימורי החטאת יעלה לשם עצים, והדם יזרוק לשם מים, ועולה ושלמים יקריב לשם נדבה].

דף כ"ט ע"ב

חטאת עוף באה על ספק זיבה ולידה - שנאמר 'והזב את זובו לזכר ולנקבה', מקיש נקיבה לזכר, מה זכר מביא קרבן על הספק - אשם תלוי, אף נקיבה מביאה. ומה זכר מביא מאותו מין שהוא מביא על הודאי (בהמה), אף נקיבה - חטאת עוף שמביאה על הודאי מביאה על הספק. אמנם זכר קרבנו נאכל על הספק ולא הנקבה, שבזכר יש רק ספק איסור אחד - חולין בעזרה, ובנקבה יש גם ספק נבילה שהרי העוף נמלק.

האב מדיר בנו בנזיר - לרבי: עד שיהא בן י"ג ויביא ב' שערות. לרבי יהודה: עד שיגיע לעונת נדרים - שיהא בן י"ב ויודע למי נודרים. וטעמם: א. נחלקו במחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש, לרבי הלכה היא בנזיר ועד י"ג, לרבי יהודה משום מצות חינוך והיינו עד שיצא מרשותו לענין נדרים. ב. לכו"ע הלכה היא, ונחלקו אם מופלא הסמוך לאיש דאורייתא ויצא מרשותו, או רק דרבנן ולכן מדירו עד י"ג. ג. לכו"ע משום חינוך דרבנן [ואמנם דעת רבי שיש שחיטה לעוף מן התורה, ולכן יביא חטאת העוף ולא תאכל משום נבלה, וכדין חטאת העוף הבאה על הספק], ומופלא הסמוך לאיש דרבנן, ונחלקו אם חינוך דרבנן דוחה דין מופלא הסמוך לאיש דרבנן.

יום שני פרשת האזינו - ח' תשרי תשע"ו

דף ל' ע"א

אביו של רבי חנינא הדירו בנזיר, בדקו רבן גמליאל אם הביא ב' שערות, ורבי יוסי אמר שבדקו אם כבר הגיע לעונת נדרים. אמר לו רבי חנינא: רבי, אל תצטער לבדקני, אם קטן אני אהיה בשביל אבא, ואם גדול אני אהיה בשביל עצמי. עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו, אמר: מובטח אני בזה שמורה הלכה בישראל, וכן היה אחר ימים מועטים.

לרבי יוסי ב"ר יהודה שהאב מדיר עד שיגיע הבן לעונת נדרים - על ידי התנאי שעשה רבי חנינא יצא מכל ספק,

ויכול להביא קרבנותיו לאחר ל' יום, שאם לא הגיע לעונת נדרים בשעה שהזירו האב - חלה רק נזירות אביו, ואף אילו באמצע ל' ימי הנזירות הגיע לעונת נדרים לא פקעה הנזירות, הגיע לעונת נדרים בשעת נדרו - חלה רק נזירות עצמו. אבל לרבי - באופן שלא הביא ב' שערות בשעה שהזירו האב וחלה נזירות האב, ובאמצע ל' יום הביא ב' שערות, פקעה נזירות האב, כיון שנעשה גדול ויצא מרשות אב, ומספק אינו יכול להביא קרבנות לאחר ל', ולכן צריך למנות ל' יום לנזירות אביו ועוד ל' יום לנזירות עצמו, ורק אז מביא קרבנותיו.

האיש מגלח על נזירות אביו, לרבי יוסי: היינו אם אביו הפריש מעות סתומים לנזירותו ומת, ואמר בנו: הריני נזיר על מנת שאגלח על מעות אבא. אבל היו הוא ואביו נזירים, והפריש אביו מעות לנזירותו ומת - הרי אלו יפלו לנדבה. לרבי אליעזר ורבי מאיר ורבי יהודה - גם באופן זה הבן מגלח על מעות אביו.

דף ל' ע"ב

אשה אינה מגלחת על נזירות אביה אפילו אם אין בנים והיא יורשת אותו - שכך נתקבלה ההלכה.

איבעיא: יש לו ב' בנים נזירים - האם ההלכה נתקבלה שכל הקודם וגילח על מעות אלו זכה, או שמתחלקים המעות כדין ירושה, וכל אחד נוטל חציים. ואם תאמר שמתחלקים: האם בכור נזיר נוטל פי שניים במעות אלו ומגלח בכל חלקו, או לא. ואם תמצא לומר שנוטל ומגלח פי שניים: האם היינו דווקא באמר האב לשון חולין, כגון 'מעות אלו לנזירותי', או אפילו אמר בלשון הקדש - 'אלו לקרבנות נזירותי'. ונשאר בתיקו.

איבעיא: אביו נזיר עולם שמגלח אחת לתקופה, והבן נזיר סתם, או להיפך - אם גם בזה נמסרה ההלכה שמגלח הבן במעות אביו. [וכן יש להסתפק בשניהם נזירי עולם, ואפשר שבזה פשוט שמגלח, כיון שגזירותם שוה]. וכן איבעיא באביו נזיר טהור והוא נזיר טמא, והפריש האב לקרבנות טומאה ורוצה הבן להביא מהם קרבנות טהרה [או שגם האב הפריש לקרבנות טהרה שיביא אחר שימנה שוב לאחר שיטהר, ואינם דומים ממש לקרבנות שחייב הבן שלא נטמא כלל], וכן להיפך. ונשאר בתיקו.

הדרן עלך מי שאמר

יום שלישי פרשת האזינו - ט' תשרי תשע"ו

דף ל"א ע"א

פרק חמישי - בית שמאי

משנה: הקדש טעות - לבית שמאי הקדש, ולבית הלל אינו הקדש. כגון אמר 'שור שחור שיצא מביתי ראשון הרי הוא הקדש', ויצא לבן, דינר זהב שיעלה בידי ראשון הרי הוא הקדש, ועלה של כסף, חבית של יין שתעלה בידי ראשונה הרי היא הקדש, ועלתה של שמן.

מקורם של בית שמאי: למדים תחילת הקדש מסוף הקדש - תמורה, שחלה אף בטעות כנדרש מ'הוא ותמורתו יהיה קודש' (כגון עולה ושלמים לפניו ורצה לומר על בהמת

חולין שלפניו 'הרי זו תמורת עולה', ואמר 'הרי זו תמורת שלמים' הרי היא תמורת שלמים). לבית הלל - דווקא תמורה חלה בטעות, כיון שבאה מכח הקדש שאינו בטעות, אבל הקדש בתחילתו אינו חל בטעות.

לרב פפא אין מוכח מדברי בית שמאי במשנתנו שהקדש בטעות הקדש, והשור הלבן שיצא ראשון קדוש, שגם בתמורה אע"פ שחלה בטעות אינה חלה אלא כפי דיבורו ולא יותר. אלא אפשר לפרש דברי בית שמאי, שסוברים שכשאמר 'שור שחור שיצא מביתי ראשון' יש לפרש כוונתו שהשור השחור הראשון שיצא מביתי מבין השוורים השחורים הרי הוא הקדש (ומדובר שיש לו כמה שחורים). ולכן אף שיצא לבן ראשון, אכן אין הלבן קדוש אבל השחור שיצא קודם לשאר השחורים קדוש. וקראו התנא 'הקדש בטעות', כיון שיש טעות בלשונו שמשמע שמקדיש השור הראשון שיצא מביתו אפילו אם הוא לבן. ובית הלל סוברים שאינו הקדש, מפני שאילו כוונתו לראשון שבשחורים היה לו לומר 'שיצא בראשון', ולא 'שיצא מביתי ראשון'.

אין לדייק מהמשנה להלן שהוכיחו בית הלל לבית שמאי שהקדש בטעות אין חל, שטעמם של בית שמאי הוא שהקדש בטעות חל - שאפשר לומר שבית הלל טעו שזהו טעמם של בית שמאי ולכן הקשו להם. [ואף בית שמאי השיבום לפי טעותם].

דף ל"א ע"ב

מהמשנה להלן מוכח שלבית שמאי הקדש בטעות הקדש, ששנינו: ששה שהיו מהלכים בדרך, ובא אחד כנגדם, אמר אחד: 'הריני נזיר שזה פלוני', השני אמר: 'הריני נזיר שאין זה פלוני', השלישי אמר: 'הריני נזיר שאחד משניכם נזיר, הרביעי אמר: 'הריני נזיר שאין אחד מכם נזיר', החמישי אמר לשנים הראשונים: 'הריני נזיר ששניכם נזירים', לפי שכל אחד קיבל נזירות לפי מה שהוא דומה בעיניו. השישי אמר לחמשת הקודמים: 'הריני נזיר שכולכם נזירים' - לבית שמאי כולם נזירים, שנזירות בטעות היא נזירות, שכל אחד גמר בדעתו להיות נזיר על פי מה שטעה. [וכיון שכן, א"כ גם במשנתנו יש לפרש כן, שלבית שמאי השור הלבן שיצא ראשון קדוש. ורב פפא אמר רק, שלולי המשנה להלן, היה אפשר לפרש המשנה כאן שאינו משום הקדש בטעות, אלא מפרשים כוונתו שהשור השחור שיצא ראשון לשאר שחורים קדוש].

אביי מפרש גם במשנתנו שסוברים בית שמאי שהקדש בטעות הקדש, ומדובר שעומד בצהרים אחר שיצאו השוורים למרעה, ואומר: שור שחור שכבר יצא מביתי ראשון יהא הקדש. ואמרו לו: שור לבן יצא ראשון. ואמר: אילו ידעתי לא הייתי אומר שור שחור. שלבית שמאי אומדים דעתו שנתכוון לאיזה שור שיצא ראשון, אלא שסבר שהשחור יצא קודם לכן [שכך נדמה לו לפי קול פסיעותיו] לכן אמר השחור, אבל אם אמר כן בבוקר קודם שיצאו - אינו הקדש, כשם שבתמורה אין מוסיפים דבר שאין במשמעות לשונו. וכן צריך לפרש כל המשנה - דינר זהב שעלה בידי ראשון, ולא שיעלה, וכן חבית של יין שעלתה בידי ראשון.

שור שחור בין שוורים לבנים - מגרע אותם ונמכרים

בפחות, שהלבנים מעולים מן השחורים, והיינו במלכות 'קרמנאי' שהלבנים מעולים בין לחרישה ובין בעורם ובין בשרם, אבל בשאר המקומות - הלבנים מעולים לחרישה, השחורים מעולים לעורם, והאדומים לבשרם.

המקדיש בעין רעה מקדיש, ולכן המקדיש שור שחור בודאי גם מסכים להקדיש שור לבן, שמעלת העור של השחור עדיפה על מעלת הלבן לחרישה, ולכן נאמן במשנה לומר שאילו היה יודע שלבן יצא ראשון היה מקדישו במקום השחור, וכן נאמן לומר אילו ידע שמטבע של כסף עלה היה מקדישה במקום הזהב, אבל להיפך לא. ומה ששינוי שאילו ידע שחבית שמן עלתה ראשונה היה מקדישה במקום יין - מדובר בגליל שהיה להם הרבה שמן, והיין יקר משמן.

יום הכיפורים תשע"ו

דף ל"ב ע"א

מי שנדר נזירות בלשון שיש להסתפק אם מועילה, והיה שותה יין, ואח"כ פסק לו החכם שהוא נזיר - לחכמים: מדרבנן אין מניחים לו להביא קרבנותיו, עד שימנה ימים באיסור כנגד ימים שנהג בהם היתר, שכך הדין בנזיר שלא נהג איסורי נזירותו. לרבי יוסי - אינו צריך למנות שוב יותר מל' יום, ולכן בנזירות של ל' יום ושתה בכולן - מונה ל' יום, שתה מקצתן - מונה כנגד ימים ששתה, בנזירות ארוכה מל' יום ושתה יותר מל' יום - חוזר למנות רק ל' יום.

התירו החכם והייתה לו בהמה מופרשת - תצא לחולין, גם לבית שמאי שהקדש בטעות הקדש - שלא הופרשה אלא לצורך הנזירות, וכיון שהנזירות לא חלה גם ההקדש לא חל.

אף שתמורה חלה בטעות מריבוי 'יהיה', מכל מקום אם הקדיש קרבן, ואמר על בהמה אחרת 'זו תמורת זו', ונשאל לחכם על הראשונה, והתיר החכם את הקרבן שאינו קרבן, גם התמורה מותרת, שנתברר שהרי זה כמי שלפניו שתי בהמות חולין, ואמר על אחת מהן שתהא תמורת חברתה.

מעשר בהמה חל בטעות, כגון שקרא לזה שיצא תשיעי 'עשירי', ולעשירי קרא 'תשיעי', ולאחד עשר קרא 'עשירי'. ומדין זה הוכיחו בית שמאי לבית הלל שהקדש בטעות הקדש. והשיבום בית הלל: בהכרח אין הטעם משום הקדש בטעות, שהרי אילו קרא 'עשירי' על השמיני או על השנים עשר אינם קדושים, אלא גזירת הכתוב היא שחלה קדושת עשירי על השנים הסמוכים לעשירי שקראם 'עשירי', ואין ללמוד מזה לשאר הקדש.

הדין שמעשר חל על תשיעי ואחד עשר - לרב נחמן אינו חל אלא כשטעה, ולא בכוונה. (והיו בית הלל יכולים לדחות הוכחת בית שמאי ממעשר שהקדש חל בטעות - שהרי שונה מעשר מהקדש שחל רק בטעות ולא מדעת, משא"כ הקדש חל מדעת, שנאמר 'ואיש כי יקדיש ביתו' - מדעתו). לרב חסדא ורבא ב"ר הונא: המעשר חל בטעות וכל שכן בכוונה.

דף ל"ב ע"ב

מי שנדר בנזיר והלך להביא בהמתו ומצא שנגנבה אחר שנדר - הרי זה נזיר, ואין פותחים נדרו בחרטה שאילו היה יודע שתגנב בהמתו לא היה נודר כיון שאין לו ממון לקנות

אחרת, שאין פותחים בנולד שאינו מצוי. וגם רבי אליעזר סובר בתחילה שפותחים בנולד שאינו מצוי, חזר לומר שאין פותחים (שהרי היה בזמן החורבן, ומשמע במשנה שגם הוא היה בכלל החכמים שחלקו על נחום המדי). אמנם אם נתברר לו שנגנבה קודם שנדר הרי זה נדר בטעות, ומתירים לו [אף לבית שמאי הסוברים שהקדש בטעות הקדש]. ונחום המדי טעה בדין זה, כשעלו נזירים מן הגולה להקריב קרבנותיהם ומצאו בית המקדש חרב, והתיר להם בפתח שלא היו נודרים אם היו יודעים שבית המקדש עתיד להיחרב. וחלקו עליו חכמים שאין להתיר אלא לאלו שנדרו אחר החורבן.

אף שאין פותחים בנולד פותחים בתנאי נולד, כגון שאומר שאילו אמר לו אחד בשעה שנדר: 'אל תידור שמא יחרב בית המקדש טרם כלות נזירותך', לא היה נודר.

נאמר בנבואת ירמיה 'היכל ה' ג' פעמים - כנגד ג' בתי מקדש. אך אין זו טענה כנגד הנודרים קודם החורבן מדוע נדרו, אף שגם ידעו באיזו שנה יחרב, שמפורש בפסוק שיחרב לאחר שבעים שמיטות (490 שנה) לחורבן הראשון - שלא ידעו מתי בשנה זו יחרב, וסברו שיסיימו נזירותם קודם החורבן.

יום חמישי פרשת האזינו - י"א תשרי תשע"ו

דף ל"ג

ששה שהיו מהלכים בדרך, ובא אחד כנגדם, אמר אחד: 'הריני נזיר שזה פלוני'. השני אמר: 'הריני נזיר שאין זה פלוני'. השלישי אמר: 'הריני נזיר שאחד משניכם נזיר. הרביעי אמר: 'הריני נזיר שאין אחד מכם נזיר'. החמישי אמר לשנים הראשונים: 'הריני נזיר ששניכם נזירים', לפי שכל אחד קיבל נזירות לפי מה שהוא דומה בעיניו. השישי אמר לחמשת הקודמים: 'הריני נזיר שכולכם נזירים'

לבית שמאי: כולם נזירים, שנזירות בטעות היא נזירות, שגמרו בדעתם כל אחד לפי מחשבתו.

לבית הלל: רק מי שנתקיימו דבריו הוא נזיר. ואביי פירש דברי בית הלל שאם חזר מדבריו הראשונים ונתקיימו דבריו האחרונים הרי הוא נזיר, שתוך כדי דיבור כדיבור. ואם חזר הבא כנגדם לאחוריו ואי אפשר לברר מי הוא: לרבי יהודה (שאמר שהאומר 'הריני נזיר על מנת שיהא בכרי הזה ק' כור', והלך ומצאו שנגנב או אבד, מותר) - כולם אינם נזירים, שאין אדם מכניס עצמו לספק. לרבי שמעון - נזירים מספק, שמכניס אדם עצמו לספק, וכדי לצאת מספק יאמר: 'אם היה כדברי הריני נזיר חובה, ואם לאו הריני נזיר נדבה'.

לרבי טרפון: אין אחד מהן נזיר, שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה - שיהא ברור בשעת נדרו שהוא נזיר. [ולכן אילו אמר הרביעי שהוא נזיר אם אין שני הראשונים נזירים - הרי הוא נזיר, שהרי באמת אינם נזירים].

יום שישי פרשת האזינו - י"ב תשרי תשע"ו

דף ל"ד ע"א

משנה: תשעה אנשים ראו כוי, וכל אחד קיבל נזירות בתנאי אחר: 'הריני נזיר שזה חיה', 'שאינו חיה', 'שזה בהמה',

קטנים שבין הגדולים, שאינם רואים פני החמה ואינם מתבשלים כל כך ולא יהיו גדולים לעולם. [א. והם גרועים מבוסר, שהבוסר יגדל לבסוף, ולכן צריכים ריבוי מיוחד. ב. הם מעולים מבוסר, ואילו לא נאמר לימוד להם, היינו מרבים מכעין הפרט רק אותם ולא בוסר. ויש מפרשים: לרבות שאם ליקט כזית רק מגוף הפרי שבין הקליפה לגרעין - חייב, ואין אומרים שבטלה דעתו ואין זו אכילה].

'פרט וכלל' אין דורשים כעין הפרט אלא אם יש פרט אחר הכלל, שאם לא כן נעשה כלל מוסיף על הפרט ומרבה הכל, ובנזיר אילו לא היה נכתב הפרט 'מחרצנים ועד זג' אחר הכלל, אלא היה נכתב קודם הכלל יחד עם שאר הפרטים, היו חכמים מרבים כל היוצא מן הגפן, ואף עלים ולולבים.

שבת קודש פרשת האזינו - י"ג תשרי תשע"ו

דף ל"ה ע"א

רבי אלעזר בן עזריה שדרש 'מחרצנים ועד זג' שאינו חייב עד שיאכל שני חרצנים זג - או משום שסובר כרבי אלעזר שמיותר הוא לדרשה, ולא כחכמים שדרשוהו לפרט אחרון של 'פרט כלל ופרט'. או שסובר כחכמים (ועדיף כן, שאילו כרבי אלעזר בן עזריה קשה שהיה צריך להיכתב יחד עם שאר הפרטים), ואע"פ שנצרך לפרט שאחר הכלל, עדיין יש לדייק שצריך ב' חרצנים זג אחד, שאם לא כן היה צריך להכתב או שניהם בלשון רבים ('מחרצנים ועד זגים') או שניהם בלשון יחיד ('מחרצן ועד זג').

גם רבי אלעזר שדרש הפסוקים בנזיר בדרך מיעוט וריבוי, מודה במקומות אחרים שדורשים בדרך פרט וכלל ופרט [שבכל מקום שדורשים חכמים 'כלל ופרט וכלל' - אם יכול להפיל הכלל הראשון דורשו ב'פרט וכלל ופרט', ואם אינו יכול להפילו דורשו ב'מיעט וריבה ומיעט'] - לר' אבהו: בפרשת שומר שכר - 'וכי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה' - פרט, 'וכל' - כלל, 'בהמה' - פרט, לרבות כל שהוא כעין הפרט - מטלטל וגופו ממון, ולמעט עבדים שטרות וקרקעות. לרבא: גם בפרשת עולה - 'ואם מן הצאן קרבנו מן הכבשים או מן העזים', מן - פרט, שמשמע ולא כל צאן, 'צאן' - כלל, 'כבשים ועזים' - פרט, לרבות כל שהוא כעין הפרט - צאן אף שהוא יותר מבן שנה (שכבש ועז הם בני שנה), ולמעט בעל מום. [ויש מפרשים לרבות מי שנעבדה עמו עבירה (-חורש בשור וחמור וחוסם פי פרה ודש בה), ולמעט מי שנעבדה בגופו עבירה - גרבע ונעבד]. ואמר לו רב יהודה מדיסקרתא, שיש ללמדו גם מהכתוב בתחילת הפרשה 'מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן', מן - פרט, הבהמה - כלל, שגם חיה בכללה, בקר וצאן - פרט, לרבות כל שהוא כעין הפרט - שור הבר אף שרגיל בין החיות, ולמעט חיה.

דף ל"ה ע"ב

המקור לחכמים לכלל ופרט וכלל שמרבה כל כעין הפרט: פרשת מעשר שני, שנאמר: 'ונתת בכל אשר תאזנה נפשך' - כלל, 'בבקר ובצאן וביין ובשכר' - פרט, 'ובכל אשר תשאלך נפשך' - כלל, לרבות כל כעין הפרט - פרי מפרי וגדולי קרקע (שבהמות מתעברות זו מזו ויולדות, וגדלות ע"י אכילת עשב הארץ), והיינו עופות, ולמעט דגים ומים ומלח. [ורבי אלעזר שדרש ריבה מיעט וריבה - מרבה אף

'שאינו בהמה', 'שזה חיה ובהמה', 'שאינו חיה ולא בהמה', 'הריני נזיר שאחד מכם נזיר', 'שאינו אחד מכם נזיר', 'שכולכם נזירים' - כל אחד מהם נזיר. ומשנה זו אף לדעת בית הלל, שכולם נזירים מספק, כיון שאי אפשר לברר הדבר, וכדעת רבי שמעון שאדם מכניס עצמו לספק. [ו' הראשונים - נזירים מספק, וג' האחרונים - נזירים ודאי, שהרי נתקיימו דבריהם, שזה שאמר 'שאינו אחד מכם נזיר' - אמת הוא שאחד מהן - זה שכיון האמת - נזיר. והשני שאמר 'שאינו אחד מכם נזיר' - משמע 'יש בכם אחד שאינו ודאי נזיר', וכן האמת שזה שלא כיון לאמת נזיר רק מחמת הספק. והשלישי שאמר 'כולכם נזירין' - הרי על כולם ספק נזירות. ויש מפרשים שגם ג' אחרונים נזירים רק מספק, שיש להסתפק בדבריהם, זה שאמר 'שאינו אחד מכם נזיר' - שמא כוונתו 'אם אחד מכם יש עליו נזירות' וזהו אמת, ושמא כוונתו 'אם יש אחד מכם שיודע בעצמו שהוא ודאי נזיר' וזה אינו אמת. זה שאמר 'שאינו אחד מכם נזיר' - שמא היינו 'אם אין אחד שידע בעצמו שאינו ודאי נזיר', ואינו. וזה שאמר 'כולכם נזירין' - יש לפרש 'שכולכם נזירין ודאין' ואינו, וגם יש לפרש 'שכולכם בספק נזירות' וזהו אמת. וממילא כולם נזירים מספק]. חזר אדם עשירי ואמר: 'הרי עלי כל דין נזירות כולכם' - הרי עליו ט' נזירות ספק, ואם ירצה לתקן עצמו יאמר: 'אם יש עלי ט' נזירות חובה מוטב, ואם לאו הרי עלי ט' נזירות נדבה'.

הדרן עלך בית שמאי

פרק שישי - שלשה מינין

ג' מיני איסורים בנזיר: הטומאה, התגלחת, והיוצא מן הגפן, וכל היוצא מן הגפן מצטרף לכזית.

דף ל"ד ע"ב

למשנה ראשונה אינו חייב מלקות עד שישתה רביעית יין, לרבי עקיבא: די בכזית יין, ואפילו שרה פיתו ביין מצטרפת הפת לכזית.

אכל כזית חרצנים או זגים בפני עצמם - לתנא קמא חייב, לרבי אלעזר בן עזריה אינו חייב עד שיאכל שני חרצנים זג.

חרצנים - לרבי יהודה אלו הקליפות החיצונות, והגרעינים הם ה'זגים'. לרבי יוסי: להיפך, וסימן: כזוג של בהמה שהחיצון נקרא זוג.

אכל עלים ולולבים: לחכמים פטור - שדרשו הפסוקים בפרט וכלל ופרט: 'מיין ושכר יזיר' - פרט, 'מכל אשר יעשה מגפן היין' - כלל, 'מחרצנים ועד זג' - פרט, פרט וכלל ופרט אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש פרי (-ענבים) ופסולת פרי (-חומץ), אף כל פרי (-בוסר) ופסולת פרי (-ענבים שהתליעו). לרבי אלעזר חייב - שדרש בדרך מיעוט וריבוי: 'מיין ושכר יזיר' - מיעוט, 'מכל אשר יעשה מגפן היין' - ריבה, מיעט וריבה - ריבה הכל ואף עלים ולולבים, ומיעט רק זמורות. [ופרט האחרון - 'מחרצנים ועד זג' דרש כרבי אלעזר בן עזריה כדלהלן (לה.)].

'מחרצנים ועד זג' (ולא נאמר 'חרצן זג') - לרבות ענבים

דגים, וממעט רק מים ומלח].

כלל ופרט - אין בכלל אלא מה שבפרט [ונכתב הכלל - כדי שלא נלמד בגזירה שווה או במה מצינו יותר מהפרט], ואם חזר וכלל - מרבה כל כעין הפרט.

פרט וכלל - הכלל מוסיף על הפרט ומרבה הכל [ונכתב הפרט - כדי שלא נלמד בגזירה שווה או במה מצינו למעט מהכלל], ואם חזר ופרט - מרבה כל כעין הפרט.

החילוק בין 'כלל ופרט וכלל' ל'פרט וכלל ופרט', הגם שבשניהם מרבים כל כעין הפרט - ב'כלל ופרט וכלל' מרבים כל שדומה לפרט אפילו בצד אחד, ב'פרט וכלל ופרט' מרבים רק דבר הדומה לפרט בב' צדדים. [ומה שמיעטו חכמים מ'כלל ופרט וכלל' האמור בשומרים כל שאינו מטלטל ואין גופו ממון, ואין די שדומה לפרט בצד אחד - שהוא מטלטל, או שגופו ממון: א. יש סוברים שהכלל הוא להיפך, שב'כלל ופרט וכלל' מרבים רק הדומה בב' צדדים, ומ'פרט וכלל ופרט' מרבים גם הדומה בצד אחד. ב. 'מטלטל' וגופו ממון' שקולים הם, וחשובים כצד אחד].

החילוק בין 'פרט וכלל' ל'מיעט וריבה': ב'פרט וכלל' - הכלל מוסיף ומרבה הכל, 'מיעט וריבה' - מרבה הכל, כגון בגזיר, אילו נדרש 'פרט וכלל' - היינו מרבים גם עלים הקשים של הגפן, אך 'מיעוט וריבוי' מרבה רק לולבים ועלים הרכים ולא עלים הקשים. [ומה שאמרו לעיל (ע"א) שרבי אלעזר דרש 'מיעוט וריבוי' ומחייב גם בעלים, היינו הרכים ולא הקשים].

יום ראשון - י"ד תשרי - ערב סוכות תשע"ז

דף ל"ז ע"א

לרבי אבהו אמר רבי יוחנן בכל איסורים שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור - שאם אכל חצי זית בשר וחצי זית חלב אינו חייב, חוץ מאיסורי גזיר שמצטרפים - שאם שרה פתו ביין ויש מפת ויין כדי לצרף כזית חייב, ונדרש מריבוי 'משרת'. לזעירי - אף בהקטרת שאור, שאם הקטיר חצי זית שאור וחצי זית מצה עובר בלאו ד'כל שאור לא תקטירו', ודרש כן מריבוי 'כל שאור' כדלהלן. וכן לענין אכילת חמץ, שאם אכל חצי זית חמץ וחצי זית מצה חייב, וכרבי אלעזר שדורש זאת מריבוי 'כל מחמצת לא תאכלו'.

שנינו בברייתא במנחות: 'כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו', אין לי אלא כולו, מקצתו מניין, תלמוד לומר 'כל'. עירובו מניין, תלמוד לומר 'כי כל'. ונחלקו אבוי ורבא בפירוש הברייתא: רבא סובר שקומץ הוא שני כזיתים, ו'כל' מרבה שאף אם הקטיר רק חצי קומץ והיינו כזית - חייב, וכי כל' מרבה שאף אם רק חלק מהכזית הוא שאור והשאר מצה - חייב, שהיתר מצטרף לאיסור. וכן נקט זעירי וכדלעיל, משום שאין הקטרה בפחות מכזית. ואבוי סובר שקומץ הוא כזית, ולכן פירש: 'כל' מרבה שאף אם הקטיר חצי כזית שאור חייב, ואף שזו הקטרה פחותה מכזית, וכי כל' מרבה שאף אם המחזה ועירב השאור במצה ואינו ניכר - חייב על הקטרתו.

מקפה (תבשיל עב) של תרומה, והשום והשמן של חולין, ונגע טבול יום במקצת - פסל את כולן, כיון שהתרומה היא

העיקר והשום והשמן הרי הם כידות לטומאה. מקפה של חולין, והשום והשמן של תרומה, ונגע טבול יום במקצת - פסל רק מקום מגעו, ואף שאין במקום מגעו שיעור כביצה מהשום, שהרי הוא מפוזר על המקפה, ואין אוכלים פחות מכביצה מקבלים טומאה [ואמנם השמן שהוא משקה מקבל טומאה בכל שהוא. ורש"י חולק שאף אוכלים מקבלים טומאה בכל שהוא, ומפרש קושיית הגמרא כאן משום שהשום והשמן בטלים במקפה], מכל מקום כיון שאילו זר היה אוכל אכילת פרס מהמקפה (4 ביצים), היה אוכל כזית מהתרומה והיה לוקה, נמצא שהמקפה היא היתר מצרפת האיסור ללכות על אכילתו, ולכן מועיל גם ההיתר לצרף האיסור שיהא בו שיעור לקבל טומאה, אף שאין במקום המגע שיעור. (ואבוי סבר בתחילה שהיינו מפני שאף אם אכל זר כזית בלבד מהמקפה חייב, שבכל התורה היתר מצטרף לאיסור).

דף ל"ז ע"ב

כל האוכלים מצטרפים מדאורייתא בכדי אכילת פרס, ואף אם הם בתערובות, שאף שאין ההיתר מצטרף לאיסור, אינו מבטל האיסור. (ואבוי סבר בתחילה שדין זה הוא רק מדרבנן).

'כל מחמצת לא תאכלו' - לרבי אליעזר לרבות כותח הבבלי ושכר המדי, אף שלא אכל כזית מן האיסור, שלענין חמץ נתרבה שהיתר מצטרף לאיסור. וחכמים חולקים, שאין היתר מצטרף לאיסור, ומאיסור עצמו לא שייך לאכול כזית בכדי אכילת פרס, שהרי נאכל רק בטיבול, ואם אכלו לבדו - בטלה דעתו אצל כל אדם [ופטור, שאין זו דרך אכילה. רש"י. לתוספות: חייב, אך כיון שלא שכיח לא דיברו חכמים בזה].

שתי מדוכות של תבלין - אחת של תרומה ואחת של חולין, ולפניהן שתי קדירות - אחת של תרומה ואחת של חולין, ונפלו אלו לתוך אלו - שתיהן מותרות, שמקילים בתרומת תבלין שהיא מדרבנן, אבל בתרומת תירוש ויצהר שהיא מדאורייתא מחמירים מספק שמא נתערבו תרומה וחולין, ושמה יאכל כזית מן האיסור תוך כדי אכילת פרס. (ואבוי סבר בתחילה שגם בדאורייתא אין להחמיר, ש'כדי אכילת פרס' אינו מדאורייתא, ואין היתר מצטרף לאיסור כשהרוב היתר).

שתי קופות - אחת של תרומה ואחת של חולין, ולפניהם שתי סאים - אחת של חולין ואחת של תרומה, ונפלו אלו לתוך אלו - שניהם מותרים, שאני אומר חולין לתוך חולין נפל, ותרומה לתוך תרומה נפלה. והיינו דווקא בתרומה בזמן הזה דרבנן, אבל בתרומה דאורייתא חוששים לצירוף אכילת כזית בכדי אכילת פרס. (ואבוי סבר בתחילה שגם בדאורייתא אין להחמיר כל שההיתר מרובה מהאיסור [ואין האיסור נותן בו טעם, כנ"ל].

יום שני - ט"ו תשרי - יו"ט סוכות תשע"ז

דף ל"ז ע"א

'משרת ענבים' הכתוב באיסור גזיר - לחכמים: לאסור טעם כעיקר, שאם שרה ענבים במים ויש בהן טעם יין חייב הגזיר על שתייתם. ומגזיר למדים לשאר איסורים (מה גזיר שאינו איסור עולם, ואינו אסור בהנאה, ויש

היתר לאיסורו, קל וחומר לכלאי הכרם שאיסורם איסור עולם, ואסורים בהנאה, ואין היתר לאיסורם, וכן קל וחומר לערלה שאף שיש היתר לאיסורו, מ"מ חמור מנזיר שאיסורו איסור עולם ואסור בהנאה). לרבי עקיבא 'משרת' מלמד שהיתר מצטרף לאיסור בנזיר. ודברי זעירי (לעיל ל"ו). שבנזיר היתר מצטרף לאיסור היינו כרבי עקיבא.

דף ל"ז ע"ב

רבי עקיבא הלומד 'משרת' להיתר מצטרף לאיסור - למד טעם כעיקר מגיעולי עכו"ם, שנאמר 'כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש' אע"פ שאין בכלים אלא טעם, והיינו בקדירה בת יומה, שאינה נותנת טעם לפגם, אבל מאיסור בשר וחלב שאיסורו משום טעם אין ללמוד לשאר איסורים - שחידוש הוא, שאם שרום יחד יום שלם אין נאסרים, כל זמן שלא נתבשלו יחד. וחכמים סוברים שגם מגיעולי עכו"ם אין ללמוד, שחידוש הוא שהטעם שבקדירה אוסר אף שהוא נותן טעם לפגם, שאפילו בקדירה בת יומה נפגם הטעם קצת, ולכן הוצרכו ללמוד טעם כעיקר 'משרת', ואינו מיותר ללמד שבנזיר היתר מצטרף לאיסור.

לרבי עקיבא אין למדים מנזיר לכל דיני התורה שהיתר מצטרף לאיסור - שיש שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים, שגם בחטאת נאמר 'כל אשר יגע בבשרה יקדש', שאם נבלע מבשר חטאת בבשר שלמים יקדש להיות כמותה, שאם פסולה בפגול ונותר - גם השלמים נפסלו, ואם כשרה - יאכלו כחומרת חטאת, לזכרי כהונה ולפנים מן הקלעים ליום ולילה. והיינו אף שנבלע חצי זית של שומן החטאת בתוך חצי זית של שלמים [שאם נבלע כזית שלם, הרי אסור משום טעם כעיקר הנלמד מגיעולי עכו"ם]. ואמנם אין ללמוד נזיר מחטאת שאין למדים חולין מקדשים, אך היה די לכתוב בנזיר והיינו למדים לכל איסורי התורה, וכיון שכתבה זאת התורה גם בחטאת בהכרח שרק בנזיר וחטאת היתר מצטרף לאיסור.

'מכל אשר יעשה מגפן היין' - מלמד על איסורי נזיר שמצטרפים זה עם זה. ואף לרבי עקיבא שאפילו היתר מצטרף לאיסור נצרך לימוד זה - שהיתר מצטרף דווקא כשאכלו יחד עם האיסור, אבל איסורי נזיר מצטרפים גם בזה אחר זה תוך כדי אכילת פרס. ולרבי שמעון שלוקה אפילו על כל שהוא, ושיעור כזית נאמר רק לקרבן (שאינו שייך בנזיר) - הפסוק נדרש שאינו נזיר עד שיזיר עצמו לכל דיני נזירות.

יום שלישי - ט"ז תשרי - א' דחיה"מ סוכות תשע"ו

דף ל"ח ע"א

לר' אבהו א"ר אלעזר כל רביעיות שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור, חוץ מנזיר, שנאמר 'משרת', וכיון ש'משרת' משמע יין, דווקא ביין נאמרה הלכה זו, אבל באוכלים - כגון בענבים וחרצנים וזגים, אין היתר מצטרף לאיסור. לרבי יוחנן מ'משרת' למדים גם לאיסורי אכילה שבנזיר, שהיתר מצטרף לאיסור.

בעשרה מקומות נתנה התורה שיעור רביעית, ה' אדומים: - יין לנזיר [למשנה ראשונה, אבל להלכה די בכזית], יין לד' כוסות, שתי רביעית יין אל יורה, שתי רביעית יין ונכנס לבית המקדש חייב מיתה, רביעית דם של מת מטמאה

באהל, ואף רביעית משני מתים, שנאמר 'ועל כל נפשות מת לא יבא'. ה' לבנים: רביעית שמן לחלת תודה, ולחלת נזיר, מים לשחוט עליהם צפור מצורע, רביעית משקים טמאים פוסלים את הגוף בשתייתם, שיעור הוצאת משקים ושופכים בשבת. ומצינו עוד לבנים שנחלקו אם שיעורם ברביעית: נטילת ידים - לחכמים רביעית אחת אפילו לשני בני אדם [די בה גם לשני, הואיל ולראשון היה בה כדי שיעור נטילה], ורבי יוסי חולק. מים שנותנים מן הכיור לתוך כלי גרוע של חרס להשקות את הסוטה - לת"ק שיעורו בחצי לוג, ולרבי יהודה ברביעית. מים שצריך ליתן בעביט של מי רגלים כדי שיוכל להתפלל שם - לת"ק כל שהוא, לרבי זכאי רביעית. מי מקוה להטביל בו מחטים וצינוריות - מעיקר הדין די ברביעית, אך חכמים הצריכו מ' סאה [אמנם במעין די ברביעית].

דף ל"ח ע"ב

שיעור אכילת ענבים לנזיר היינו בכזית, ושיעור שתיית יין: למשנה ראשונה ברביעית, ולרבי עקיבא בכזית. [ויש מפרשים שלמשנה ראשונה בין אכילה ובין שתיית שיעורה ברביעית].

'וענבים לחים ויבשים לא יאכל' - שאם התרו בו 'אל תאכל ענבים', ואכל ענבים לחים וגם יבשים לוקה שתיים אף שהוא מין וטעם אחד. ולמדים מזה לכל איסורים שבתורה, שכשיש ב' שמות אע"פ שהוא מין וטעם אחד חייב שתיים, וכגון ענבים ויין חדש בתוך ג' ימים מסחיתו שהם טעם אחד, חייב שתיים כיון שהם ב' שמות - 'יין ושכר יזיר' 'וענבים לחים ויבשים לא יאכל'.

'כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל' - אכל חרצן או זג לוקה על לאו 'מחרצנים ועד זג לא יאכל'. לאביי לוקה שתיים - גם על 'מכל אשר יעשה מגפן היין'. לרבא - 'מכל אשר יעשה' כולל כל היוצא מן הגפן, ואין לוקים על לאו שבכללות.

נזיר שהיה שותה יין כל היום בהתראה אחת - לוקה אחת. התרו בו כל פעם ופעם ששתה - חייב על כל אחת ואחת. אכל כזית ענבים לחים, יבשים, חרצנים, זגים, וסחט אשכול של ענבים ושתה - לוקה משום כל אחת, וגם משום 'לא יחל דברו'.

יום רביעי - י"ז תשרי - ב' דחיה"מ סוכות תשע"ו

דף ל"ט ע"א

סתם נזירות ל' יום, גילח או שגילחוהו ליסטים באמצע נזירותו - צריך להמתין עד שיגדלו שערותיו ל' יום, לפי שצריך תגלחת של מצוה כפי שראוי לגדול בסתם נזירות. [נזיר ס' יום וגילחוהו ביום הל' אינו סותר כלום, שהרי תהיה לו תגלחת של שער הגדל ל' יום].

השער מתגדל משרשו ומעיקרו, ולא שראש השער הולך וגדל, שהרי אנו רואים בזקנים ששערם מלבין, שמתחיל להלבין זקנם הסמוך לסנטר, וכן רואים בבהמות שצובעים צמרם, כשגדל הצמר, החלק הצבוע מתרחק מגוף הבהמה. ונפקא מינה בגילחוהו ליסטים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו, שכיון שניטל השער שהקדיש בשעת קבלת נזרו, צריך להמתין שיגדלו שערותיו ל' יום.

שאינו חייב עד שילקטנו בתער המשחית, ולא במספרים, ולמדים מכהנים לישראל שדווקא דרך גילוח חייב, ולא בהשחתה ע"י מלקט ורהיטני.

נאמר במצורע: 'זהיה ביום השביעי יגלח את כל שערך את ראשו ואת זקנו', 'זקנו' מיותר לדרוש שמצות עשה של גילוח מצורע דוחה לאו של גילוח כהנים, וכהן מצורע מגלח.

המקור שמצורע מגלח בתער: לחכמים - מוכח מזה שצריך יתור 'זקנו' ללמד שכהן מצורע מגלח, אף שאיסור גילוח ככהנים אינו אלא בתער, ואילו אפשר לקיים מצות תגלחת מצורע ע"י מלקט ורהיטני יכול הכהן לגלח בהם ולא לעבור על לאו. רבי אליעזר סובר שכהן עובר גם בגילוח במלקט וברהיטני, ולשיטתו למדים שגילוח מצורע בתער מתגלחת נזיר, כפי שיבואר להלן (דף מ"א). אך אין ללמוד במה הצד מתגלחת נזיר ולויים - שהצד השווה בהם שקרבנם קבוע בין בעניים ובין בעשירים, אבל מצורע אם הוא עני מביא צפורים.

לחכמים המקור שתגלחת מצורע בתער מיתור 'זקנו' הנאמר באיסור השחתה, שאין לומר שאין כוונת הכתוב שצריך גילוח בתער לעיכובא, אלא שאם מגלח בתער אינו עובר איסור השחתה - א. לזה אין צריך פסוק, שיש ללמוד זאת בקל וחומר מנזיר שעבר איסור במה שקיבל נזירות, ומגלח בתער, ק"ו למצורע שלא עבר על איסור. ב. במקום שאפשר לקיים עשה בלא לעבור על לא תעשה, אין עשה דוחה לא תעשה.

יום שישי - י"ט תשרי - ד' דחווה"מ סוכות תשע"ו

דף מ"א ע"א

לרבי אליעזר שאינו יכול ללמוד גילוח מצורע בתער מ'זקנו' האמור באיסור השחתה, שהרי לדעתו איסור השחתה הוא גם במלקט וברהיטני, לומד שגילוח מצורע בתער מיתור 'ראשו' האמור במצורע אחר שכבר נאמר 'יגלח את כל שערך', ללמד שאף נזיר שמוזהר 'תער לא יעבור על ראשו' (שסובר רבי אליעזר שנזיר עובר רק על גילוח בתער), אם הוא מצורע מגלח, ואילו מצורע מקיים מצותו במלקט וברהיטני לא היה מותר לנזיר מצורע לגלח בתער, כיון שאפשר לקיים מצות גילוח בלא לעבור על לא תעשה.

חכמים למדים מ'ראשו' האמור במצות גילוח מצורע, שהמצוה דוחה איסור הקפת פאת הראש, שאילו לא נאמר 'ראשו' היינו אומרים שהקפת כל הראש אינה הקפה האסורה, שאין הקפה אלא כשמושה צדעיו, והשמיענו הפסוק - א. הקפת כל הראש שמה הקפה, ב. עשה של תגלחת מצורע דוחה לא תעשה של הקפת הראש. [והוא הדין שעשה של תגלחת מצורע דוחה לאו דנזיר, אף שדוחה ב' לאוין - נזיר והקפת הראש, ועשה דנזיר, כשם דדוחה לאו ועשה של גילוח כהנים].

דף מ"א ע"ב

'ראשו' ו'זקנו' הכתובים בתגלחת מצורע: לחכמים - 'ראשו' שתגלחת מצורע דוחה לאו דהקפת הראש, 'זקנו' שמצות תגלחת מצורע בתער. לרבי אליעזר - 'ראשו' שתגלחת

נזיר שגילוחו לסטים ביום ל' שהוא יום מלאת נזירותו - לשיטת רבי אליעזר שהנטמא ביום מלאת סותר רק ז' יום, למדים משם שהוא הדין כשגילוחו ביום זה שסותר רק ז' יום, והיינו שמגלח לאחר ז' יום, שבשיעור שיער זה יש כדי לכוף ראשו לעיקרו, ויש בו חשיבות כדי שיהא נקרא גילוח. [ולחכמים - כשם שסוברים שאם נטמא ביום מלאת סותר כל הל', כך גם בגילוח סותר ל' יום, אבל גילוחו ב' או ג' ימים אחר מלאת גם לחכמים אינו סותר אלא ז', כשם שבטומאה אינו סותר אלא ז'. עוד יש לפרש שמדובר בנטמא אחר הבאת הקרבנות קודם גילוח - לרבי אליעזר שהגילוח מעכב את סיום הנזירות, צריך להמתין ז' ימים בנזירות ואז לגלח, ולחכמים שאין הגילוח מעכב הרי כבר סיים נזירותו בהבאת הקרבנות, ואין עליו שום איסור, אלא שכדי לקיים מצות גילוח צריך להמתין ז' ימים ולגלח].

'תער לא יעבור על ראשו' - לתנא במשנה: לרבות כל המעבירים, כל שגילח כעין תער שעוקר השיער מעיקרו, כגון בזוג, ביד, בסם - עובר בלאו, וחייב מלקות אפילו על שער אחד. ורבי יאשיה הוסיף שגם אם גילח שלא כעין תער, שלא עקרו לגמרי, עובר בעשה 'קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו'. לרבי יונתן: אינו עובר בלאו אלא בגילוח בתער, והעשה 'קדוש יהיה...' היינו שהמגלח בתער עובר גם על עשה.

לחכמים שעובר בכל גילוח כעין תער מה שכתוב 'תער' שאם ללמדנו שרק כעין תער חייב היה צריך לכתוב 'משחית לא יעבור' - לת"ק: ללמד שמצות גילוח נזיר טהור דווקא בתער, שאי אפשר ללמדו ממצורע, שתגלחת נזיר קלה, שמצורע טעון גילוח כל גופו ונזיר רק ראשו. לרבי: תיבת 'תער' באה ללמד שהמגלח בתער עובר ב' לאוין, משום 'תער' ומשום 'לא יעבור' 'שלא' עולה על שניהם, וכאילו נכתב 'תער לא' 'לא יעבור', ומהנאמר בהמשך 'תער לא יעבור על ראשו עד מלאת' למדים שגילוח טהרה הנעשה ביום מלאת אינו נעשה אלא בתער. [שאילו כת"ק שבא ללמד רק על תגלחת טהרה מדוע נכתב ה'תער' באיסור התגלחת ולא בתגלחת הטהרה].

יום חמישי - י"ח תשרי - ג' דחווה"מ סוכות תשע"ו

דף מ' ע"א

נזיר שהעביר כעין תער אפילו שער אחד לוקה. גילח כל ראשו בכלות ימי נזירותו ושייר ב' שערות - לא עלתה תגלחת. גילח רוב ראשו [אף שלא כעין תער, כל שלא שייר כדי לכוף ראשו לעיקרו] - סותר ימי נזירותו, לרבי שמעון בן יהודה: כשם שב' שערות מעכבות תגלחת מצוה, כך גילוח ב' שערות באמצע נזירות - סותר, וצריך להמתין ל' יום.

ג' מצוה לגלח - נזיר מצורע ולויים, ואם גילחו בלא תער (אף שגילחו כעין תער, כגון במשחה), או ששיירו ב' שערות, לא עשו כלום.

דף מ' ע"ב

נאמר ככהנים: 'ובאת זקנם לא יגלחו' ונאמר בישראל 'ולא תשחית פאת זקנך' - לת"ק: למדים כהנים מישראל

טומאה בחיבורים: הנוגע באדם שנוגע כעת במת - הרי הוא מדאורייתא כנוגע במת עצמו, וטמא ז' ימים. אדם שלישי הנוגע בזה הנוגע באדם שנוגע כעת במת - מדאורייתא טמא רק עד הערב, ומדרבנן טמא ז' ימים לענין לטמא תרומה וקדשים, אבל נזיר אינו סותר ימי נזירותו ואינו מביא קרבן טומאה, וכן אין הנוגע נמנע מעשיית קרבן פסח.

מה ששינוי במשנה שנזיר שכבר נטמא, וחזר ונטמא בהתראה שניה לוקה שתיים: לרב יוסף בדעת רב הונא - בכל אופן, ואף שנוגע במת שני בעודו נוגע במת הראשון, שאף כשהוא טמא הוא מוזהר שלא לחזור ולהיטמאות. לרבה בדעת רב הונא - מדובר באופן שמוסיף טומאה על טומאתו, והיינו שכבר פירש מהטומאה הראשונה, ואז כשחוזר ונוגע במת יש תוספת בטומאתו - שאם נגע בו אדם קודם שנגע במת השני, טמא רק טומאת ערב, ואם יגע בו בעודו נוגע במת השני, יטמא ז' ימים, כנ"ל.

יום ראשון - כ"א תשרי - הושענא רבא תשע"ו

דף מ"ג ע"א

לעיל (מ"ב:): נתבאר שלרבה בדעת רב הונא לא שייך שיתחייב שתיים משום 'אל תטמא' כל זמן שלא פירש מטומאה הראשונה, אבל אם נכנס לאהל המת עובר משום 'אל תטמא' וגם משום 'לא יבא', וקשה: אם נכנס לאהל המת בעודו נוגע במת - מדוע לוקה על 'לא יבא', והרי הוא מחולל, ואם כבר פירש - הרי גם על איסור טומאה חוזר ומתחייב, ונאמרו כמה תירוצים:

לרבי יוחנן: שני האיסורים באים כאחת, שלא נטמא במת קודם שנכנס לאהל המת, ועל שנכנס לוקה שתיים - 'לא יטמא' ו'לא יבא'. והקשו: הרי קודם שנכנס כולו, כבר נכנסו ידיו אל הבית, וכבר נטמא קודם שבא אל הבית - שכל אהל המת כאילו מלא טומאה.

לרבי אלעזר: שהיו ידיו צמודות לגופו, וכשנכנס עובר בשתיים. והקשו: הרי חוטמו נכנס תחילה וכבר נטמא קודם שנכנס רובו.

לרבה: כשנכנס הטה ראשו כלפי חוץ, וכשנכנס רוב גופו עובר בשתיים. והקשו: הרי אי אפשר שלא יכנסו אצבעות רגליו אל הבית קודם שנכנס רוב גופו, והרי כבר נטמא קודם שנכנס. [ואם נכנס כשהולך אחורנית - אינו עובר על 'לא יבא', שאין זו דרך ביאה].

לרב פפא: נכנס בשידה תיבה ומגדל, ובא חבירו ופרע מעליו המעזיבה, והוא סייעו בכך, שטומאה וביאה באים כאחת.

לרב אשי: בנזיר שישב בבית, ומת שם אדם בעת שישב שם, שטומאה וביאה באים כאחת.

[מסוגייתנו מתבאר שכהן שכבר טמא ומחולל, אסור לטמא את עצמו שוב].

מהכתוב בכהן הדיוט 'לא יטמא בעל בעמיו להחלו' דרשו חכמים: אינו מוזהר אלא על מת - שנעשה חלל, ולא על מגוייד. ורבי דרש כן מהאמור בנזיר 'לא יטמא להם במותם'. לרבי יוחנן: אין ביניהם מחלוקת לדין אלא בדרשה. לריש לקיש: לחכמים מוזהר גם על גוסס, שהוא בכלל 'חלל', ואף שאינו מטמא עד שמת, ולרבי שדרש מ'במותם' אינו מוזהר על גוסס. [לפי גירסה זו להלכה אין כהן מוזהר על גוסס,

מצורע דוחה לאו של נזיר, וממילא למדים שתגלחת מצורע בתער דווקא [ונצרך 'זקנו' ללמד שתגלחת מצורע דוחה לאו של השחתת זקן בכהנים, שאין ללמדו ממה שדוחה לאו של נזיר - שנזיר קל שישנו בשאלה, ועוד שבכהנים ריבה הכתוב מצוות יתירות. ואילו נאמר רק 'זקנו' לא היינו יודעים שתגלחת מצורע דווקא בתער].

[איסור הקפת הראש הוא אפילו בלא תער (ובזקן דווקא בתער), ואפילו אם נאמר שהאיסור דווקא בתער אין ליטול במספריים שהוא כעין תער, וכן נהגו העולם].

רבי אליעזר דרש שעשה דוחה לא-תעשה - ממה שנאמר 'גדילים תעשה לך' סמוך ל'לא תלבש שעטנז', ללמד שעשה דציצית דוחה לאו דשעטנז. [שאינן ללמדו ממה שעשה של תגלחת מצורע דוחה לאו של נזירות - שאילו לא היה לימוד מ'גדילים תעשה לך' שעשה דוחה לא תעשה לחוד, לא היינו דורשים מ'ראשו' שדוחה איסור נזירות, שהרי בנזירות יש לאו ועשה].

שבת חול המועד סוכות תשע"ו

דף מ"ב ע"א

נזיר שגילח תגלחת מצוה ושייר ב' שערות - לא עשה ולא כלום, מיתור הכתוב בנזיר טמא 'ביום השביעי יגלחנו' אחר שכבר נאמר 'וגילח', ולמדים נזיר טהור מנזיר טמא, כשם שלמדים נזיר טמא מנזיר טהור שמגלח בתער.

בכל דיני התורה רובו ככולו - שהרי דווקא בתגלחת נזיר צריך כולו.

בעי אביי: נזיר שגילח תגלחת מצוה ושייר ב' שערות, ואחר שצמחו שאר השערות גילח ב' השערות לבד, האם יצא מצות גילוח.

נזיר שגילח תגלחת מצוה ושייר ב' שערות, ואח"כ גילח אחת ונשרה השניה - יצא מצות גילוח, שהרי כשבא לגלח יש ב' שערות ויש בו שיעור גילוח. נשרה אחת וגילח אחת - לא יצא ידי מצותו, שהרי בתגלחת ראשונה שייר ב' שערות, ובתגלחת שניה לא היה שיעור גילוח, שנשארה רק אחת.

נזיר חופף ומפספס, אע"פ שמשיר שיער, וכרבי שמעון שדבר שאין מתכוין מותר. אבל אינו סורק, שמתכוון להסיר השיער שאינו מחובר יפה.

רבי ישמעאל אומר שנזיר לא יחוף באדמה, והסתפקו אם כוונתו באדמה מסוימת המשירה את השיער אבל בשאר אדמה מותר, או שגזר כל מיני אדמה מפני אותה אדמה המשרת השיער.

נזיר שהיה שותה יין כל היום, או מגלח או מטמא למתים בהתראה אחת - חייב אחת, התרו בו בכל פעם - חייב על כל אחת ואחת.

דף מ"ב ע"ב

נזיר הנכנס לאהל המת והתרו בו משום 'לא יטמא' ומשום 'על נפש מת לא יבא' - לוקה שתיים. התרו בו 'אל תטמא' ונטמא במת, וחזרו והתרו בו ושב ונטמא - לרבה בדעת רב הונא אינו חייב שתיים אלא אם יש תוספת טומאה, כדלהלן, שנאמר 'ולא יחלל', ולא במי שהוא מחולל ועומד. ולרב יוסף לדעת רב הונא חייב שתיים אפילו בלא תוספת טומאה.

שהלכה כרבי יוחנן כלפי ריש לקיש. אך לגירסת בה"ג שגורס אביי במקום רבי יוחנן ורבא במקום ריש לקיש - מוזהר על הגוסס, שהלכה כרבי אביי, והלכה כחכמים כלפי רבי - שהם רבים].

מהאמור 'לא יטמא להם במותם' למדים - אבל מטמא לנגעם וזיבתם. וגם רבי הלומד מפסוק זה שאינם מטמאים רק משעת מיתה לומד גם את זאת, מכך שנאמר 'במותם' ולא 'במות'.

מהאמור 'לא יחלל בעל בעמיו להחלו' למדים - יצא מי שמחולל וטמא שאינו עובר. וגם ת"ק הלומד מפסוק זה שאינם מטמאים רק משעת מיתה לומד גם את זאת, מכך שנאמר 'להחלו' ולא 'להחל'.

דף מ"ג ע"ב

כהן הדיוט אע"פ שמיטמא לאביו, לדעת רב אם נקטע ראשו אינו מטמא לו, שנאמר 'לאביו יטמא' - בזמן שהוא שלם, וכן דעת ר' יהושע בן אלישע וד' זקנים שעמו. אמנם אם הוא מת מצוה - מיטמא לו. לדעת רבי יהודה: נאמר באחותו של כהן הדיוט 'לה יטמא' - למעט שאינו מטמא לאבריה, בין מן החי בין מן המת. ומכך שכפלה התורה 'אמור אל הכהנים... ואמרת' למדים שדווקא לאבריה אין מיטמא, אך מיטמא לשדרה או גולגולת לחוד, וכן לרוב בנין, ולרוב מנין. וכשנטמא לאחד מאלו - חוזר אף להיטמאות לאבר אחד ואף לעצם כשעורה. ומאחות למדים לשאר קרובים.

מת מצוה היינו שאין לו קוברים, ואם היה קורא ואין קרובים עונים לו הרי זה מת מצוה, וכן ההולך בדרך שלא שכח שם אדם. [מת מצוה שיש שם ישראל - לא יטפל בו כהן. ובאשתו קטנה הנשואה לכהן - מדרבנן מטמא לה אע"פ שיש לה קרובים, לפי שהם מתרשלים לקבורה כיון שבעלה יורשה, החשיבוה רבנן כמת מצוה, שכשיש טעם יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה אפילו בקום ועשה].

יום שני - כ"ב תשרי - שמיני עצרת תשע"ו

דף מ"ד ע"א

ג' מינין אסורים בניזיר: הטומאה והתגלחת והיוצא מן הגפן. חומר בטומאה ובתגלחת מיין - שסותרים נזירותו, בטומאה נאמר 'והימים הראשונים יפלו', ובתגלחת משום שצריך גידול שער בתגלחת, ואין היוצא מן הגפן סותר, ואין למדים שיסתור אף שחומר מטומאה שהרי לא הותר מכללו - שנאמר 'והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו' - טומאה סותרת ואין יין סותר.

חומר ביוצא מן הגפן מבטומאה ובתגלחת - שלא הותר מכללו, וכגון אם נשבע שישתה יין אסור לשותותו, והם הותרו - טומאת מת מצוה, ותגלחת מצוה של נזיר מצורע. ואין למדים שגם יין יותר מכללו במקום מצוה, בקל וחומר מטומאה שהיא חמורה שסותרת והותרה - שנאמר 'מיין ושכר יזיר' - לאסור יין מצוה כיון הרשות.

חומר טומאה מתגלחת - שהטומאה סותרת הכל, וחייבים עליה קרבן, ותגלחת סותרת רק ל' יום, ואין חייבין עליה קרבן. ואין למדים שתסתור הכל בקל וחומר מטומאה, שהרי חמורה בכך שגם המגלח לוקה כהמתגלח משא"כ בטומאה אין המטמא עובר כהנטמא - שנאמר 'והימים הראשונים

יפלו כי טמא נזרו' - טומאה סותרת הכל ולא תגלחת.

טומאה הותרה מכללה למת מצוה, ואין למדים קל וחומר מיין, שנאמר 'לאביו ולאמו לא יטמא' - אבל מיטמא למת מצוה.

בטומאה אין המטמא את הנזיר לוקה כנטמא עצמו - שנאמר 'וטמא את ראש נזרו' - של עצמו.

בתגלחת עשו מגלח כמתגלח - שגם המגלח את הנזיר עובר בלאו ולוקה, ואין למדים קל וחומר מטומאה שחמורה שסותרת את הכל, ולא עשו מטמא כנטמא - שנאמר 'תער לא יעבור על ראשו' - לא יעבור לא הוא ולא אחר.

תגלחת הותרה מכללה - בתגלחת של מצוה במצורע, ואין למדים בקל וחומר מיין שלא תותר - שלמדים מריבוי 'ראשו וזקנו' שנאמר במצורע (אחר שכבר נאמר שמגלח 'כל גופו') שאף נזיר מצורע מגלח.

תגלחת סותרת, ואין אומרים שלא תסתור קל וחומר משתיית יין שאף שלא הותרה מכללה אינה סותרת - משום שצריך גידול שער לתגלחת.

שתיית יין אינה סותרת, ואין אומרים שתסתור קל וחומר מתגלחת שהותרה מכללה וסותרת - שתגלחת סותרת רק משום שצריך גידול שער לתגלחת.

דף מ"ד ע"ב

תגלחת טומאה - לרבי עקיבא: מזה שלישי ושביעי, ומגלח בשביעי, ומביא קרבנותיו בשמיני, ואם גילח בשמיני - מביא קרבנותיו בו ביום.

רבי טרפון שאל את רבי עקיבא: מה בין נזיר למצורע, שמצורע שגילח בשמיני מביא קרבנותיו בתשיעי. והשיב לו רבי עקיבא: נזיר טהרתו תלויה בימיו, שנטהר מיד אחר הזאת ג' ז', ומצורע טהרתו תלויה בטבילה שלאחר תגלחתו, ולכן אם גילח בשמיני וטבל, הרי הוא מחוסר הערב שמש להביא קרבנותיו עד תשיעי. ואכן גם נזיר הגם שאין צריך טבילה לאחר תגלחתו, מ"מ צריך טבילה אחר הזאתו, ואם לא טבל בשביעי אחר הזאה וטבל בשמיני, אינו מביא קרבנותיו עד תשיעי. והסתפקו בגמרא אם רבי טרפון קיבל תשובת רבי עקיבא, או שחולק וסובר שנזיר שגילח בשמיני מביא קרבנותיו בתשיעי אף אם טבל בשביעי.

יום שלישי פרשת בראשית - כ"ג תשרי תשע"ו

דף מ"ה ע"א

שנינו בברייתא: נאמר 'וכי יטהר הזב מזובו, וספר לו שבעת ימים לטהרתו... ורחץ בשרו במים חיים וטהר. וביום השמיני יקח לו שתי תורים... ובא לפני ה' אל פתח אהל מועד...' - אינו בא ביום השמיני אלא כשטבל ביום השביעי ועשה הערב שמש.

חבריו של רב נתן בר הושעיא למדו מבריייתא זו - שטבול יום מזוב דינו כזב, ואסור להכנס למחנה לוייה [משום שטומאה יצאה מגופו, ולכן הוא הדין זב בעל שתי ראיות, אף שאינו מחוסר כפורים אסור להכנס למחנה לוייה. וכיון שדינו כזב אינו משלח קרבנותיו, שאין שוחטים וזורקים עליו], ולכן אינו בא אלא ביום השמיני אחר שכבר אינו טבול יום, אבל אם טבל בשמיני אינו בא.

דף מ"ו ע"א

היה מבשל את השלמים או שולקם, הכהן נוטל את הזרוע בשלה מן האיל, וחלת מצה אחת מן הסל, ורקיק מצה אחת, ונותן הכל על כפי הגזיר, ומניפם.

הגזיר הותר לשתות יין ולטמא למתים - לת"ק וכן סובר רבי אליעזר: אחר המעשים כולם, שנאמר 'ואחר כן ישתה הגזיר יין' - אחר המעשים כולם. לרבי שמעון: כיון שנזרק דמי אחד הקרבנות הותר, שלמדים 'ואחר כן ישתה...' בגזירה שוה מ'אחר התגלחו את גזרו' - כשם ששם מדובר במעשה יחידי (תגלחת), כך גם כאן במעשה יחידי.

תנופה מעכבת לשתות יין ולטמא למתים לרבי אליעזר הסובר ש'אחר ישתה הגזיר יין' היינו אחר המעשים כולם, ואף שלענין כפרה שיירי מצוה היא ואינה מעכבת הכפרה. ולחכמים שתגלחת אינה מעכבת אע"פ שהיא בגופו, קל וחומר שאין תנופה מעכבת. [ואף ללישנא בתרא להלן רק לרבי אליעזר התנופה מעכבת, ולא נחלקו עם לישנא קמא רק בביאור הברייתא דלהלן].

דף מ"ו ע"ב

גזיר ממזרט - לבית שמאי אינו צריך להעביר תער על ראשו, ולבית הלל צריך. ללישנא קמא לשיטת רבינא: לבית שמאי אין לו תקנה בהעברת תער על ראשו הממזרט, ולכן לשיטת רבי אליעזר שתגלחת מעכבת יאסר בין לעולם, ולחכמים שתגלחת אינה מעכבת מ"מ אינו יכול לקיים המצוה, ולבית הלל מקיים תגלחת בהעברת תער על ראשו הממזרט. ללישנא בתרא לשיטת רבי אבינא: לבית שמאי יש לו תקנה בהעברת תער על ראשו, ולבית הלל צריך לגלח וכיון שאין לו שער אין לו תקנה.

ברייתא: 'זאת תורת הגזיר' - בין יש לו כפיים בין אין לו. ללישנא קמא - להוה אמינא: כשם שאם אין לו כפיים אין התנופה מעכבת, כך כשיש לו אינה מעכבת, ואף לרבי אליעזר. למסקנא: בית הלל היא הסוברים שגזיר ממזרט מעביר תער על ראשו הממזרט כנ"ל, שנאמר 'זאת תורת הגזיר' ומפרשים - בין יש לו שער בין אין לו שער יקיים תגלחת, וכן לענין תנופה מפרשים בין יש לו כפיים - יניף על כפיו, ובין אין לו כפיים - יניף על זרועותיו. ללישנא בתרא - להוה אמינא: כשם שאם אין לו כפיים התנופה מעכבת, כיון שאינו ראוי לתנופה, כך כשיש לו היא מעכבת, ואפילו לחכמים הסוברים שאין תגלחת מעכבת. למסקנא: בית שמאי היא שגזיר מעביר על תער על ראשו הממזרט כנ"ל, וכן לענין תנופה גם זה שאין לו כפיים מניף בזרועותיו.

מצורע שאין לו בוהן יד ורגל - לרבי אליעזר: אין לו תקנה עולמית. לרבי שמעון: יניח דם האשם על מקום הבוהן. לחכמים: יניח על של שמאל. לרב פדת - רבי אליעזר ובית שמאי אמרו דבר אחד. והיינו כשיטת רבינא בלישנא קמא, שלבית שמאי צריך לקיים הכתוב כפי שנכתב ומעכב, ולכן אין לגזיר ממזרט תקנה לתגלחת. ולישנא בתרא שלבית שמאי יש תקנה נחלקו על רב פדת.

גילח על הזבח ונמצא פסול - שנשפך דמו, או יצא, או נטמא - תגלחתו פסולה, שלא נזרק עליו אפילו אחד מן הדמים בהכשר, ודינו כגלחוהו לסטים לאחר מלאה, שלרבי אליעזר סותר ז' ולרבנן ל', ושאר זבחי לא עלו לו, שהיה

הקשה להם אביי: הלא גם בנזיר טמא כתוב שמביא קרבנותיו דווקא ביום השמיני, אחר שטבל ועשה הערב שמש ביום השביעי, והרי אין טומאתו אלא טומאת מת, ובודאי מותר להכנס בעודו טבול יום אל שערי ניקנור שהם במחנה לויה, שהרי אפילו מת עצמו מותר להכנס שם, אלא בהכרח יש לפרש הפסוק שבא ללמד זמן הבאת הקרבנות שהוא ביום השמיני.

ביאור הברייתא לאביי: זב שטבל ביום השמיני אינו נכנס להביא קרבנותיו, אינו משום שטבול יום מזוב הוא כזב, אלא כיון שהוא מחוסר כיפורים מטומאה היוצאת מגופו, כשם שאסור במחנה שכינה, שנאמר 'עוד טומאתו בו', כך אסור במחנה לויה, שנאמר 'פתח אהל מועד' אע"פ שעומד בשערי נקנור שהוא מחנה לויה, לומר כשם שאסור באהל מועד כך אסור במחנה שכינה.

סדר תגלחת טהרה: מביא ג' בהמות - חטאת עולה ושלמים. לרבי יהודה: שוחט השלמים ומגלח עליהם, שנאמר 'וגלח הגזיר פתח אהל מועד', ובהכרח אין הפירוש כפשוטו, שדרך בזיון הוא (ורבי יאשיה הוסיף שדרך בזיון כזו אסורה מקל וחומר מהאיסור 'ולא תעלה במעלות על מזבחי' אע"פ שהוא הולך לעבוד ואינו בזיון כל כך), אלא כוונת הפסוק שיגלח על קרבן השלמים שנאמר בו 'פתח אהל מועד'. ורבי יצחק למד שאין הכוונה שיגלח בפתח אהל מועד, מהכתוב 'ולקח את שער ראש גזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים' - אינו מחוסר אלא לקיחה ונתינה, ואם מגלח פתח אהל מועד מחוסר גם הבאת השער אל מקום האש, שהשלמים נאכלים בכל העיר. וללשון ב' דרש רבי יצחק הפסוק כמקור שמגלח על קרבן השלמים. לרבי אליעזר: מגלח על החטאת, שהיא קודמת בכל מקום שמביאים אותה יחד עם שאר קרבנות.

'וגלח הגזיר פתח אהל מועד' - לאבא חנן משום רבי אליעזר אין כוונת הפסוק אלא שיגלח בזמן שאהל מועד פתוח, אך אין צריך במקום פתח אהל מועד.

'וגלח הגזיר' - לרבי שמעון שזורי 'ולא נזירה', שאינה מגלחת בפתח אהל מועד שמא יתגרו בה פרחי כהונה [אבל נזיר מגלח על פתח אהל מועד. רא"ש], ואינו דומה לסוטה שמקיימים בה 'והעמידה לפני ה' - שאינה כוחלת ופוסקת.

גילח על אחת משלשתן - יצא.

הביא ג' בהמות ולא פירש - הראויה לחטאת תקרב חטאת, לעולה תקרב עולה, לשלמים תקרב שלמים.

דף מ"ה ע"ב

אחר שהיה מגלח היה נוטל את מרוטב השלמים ונותן על שער ראש גזרו, ומניחו תחת הדוד שהשלמים מתבשלים בו, ואם שילח תחת הדוד שמתבשל בו החטאת, וכן בגזיר טמא (לרבי מאיר שגם בו נאמרה מצוה זו) אם נתנו תחת דוד של אשם יצא.

שילוח שער תחת הדוד: לחכמים - רק בתגלחת טהרה כשמגלח כמצוותו בירושלים. לרבי יהודה - בכל תגלחת טהרה, ואף במדינה. לרבי מאיר - בתגלחת טהרה שבכל מקום, ובתגלחת טומאה שבירושלים, ורק בתגלחת טומאה שבמדינה לא, ששערו נקבר.

צריך לשהות עד שיגדל שערך.

גילח על החטאת שלא לשמה, ואח"כ הביא העולה והשלמים לשמן - תגלחתו פסולה וזבחי לא עלו לו, שחטאת שלא לשמה פסולה. גילח על העולה או על השלמים שלא לשמן - לת"ק: אף שהם כשרים שלא לשמן, מ"מ לא עלו לבעלים לשם חובה, והרי הוא כגילח על עולה ושלמי נדבה, ותגלחתו פסולה. לרבי שמעון: אותו זבח שקרב שלא לשמו לא עלה לו, ושאר זבחי עלו לו, ויצא ידי תגלחתו אף שגילח על זה שלא לשמו שהרי הוא כנדבה, שגם על נדבה יכול לגלח, שנאמר 'ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים', ולא נאמר 'על שלמיו'.

גילח אחר הקרבת שלשתו ונמצא אחד מהן כשר - תגלחתו כשרה.

יום השישי פרשת בראשית - כ"ה תשרי תשע"ו

דף מ"ז ע"א

נזיר שנזרק עליו אחד מן הדמים ונטמא - לרבי אליעזר סותר קרבנותיו שהביא קודם טומאה, שסובר שאינו מותר אלא אחר שעשה כל המעשים שמוטל עליו לעשות, והואיל ונטמא קודם שהקריב כולם הרי זה כנטמא קודם שהביא הקרבן, ולכן ממתין ז' לטהרה, וחוזר להביא כל קרבנותיו. לחכמים - הקרבן שהקריב כשר, שהרי על ידו כבר סיים נזירותו, וביא שאר קרבנותיו לכשיטהר. [ואף שלחכמים הנטמא ביום מלאת סותר מדרבנן ל', כאן שכבר נזרק עליו אחד מן הדמים והותרה נזירותו - אינו סותר].

הדרן עלך שלשה מינין

פרק שביעי - כהן גדול

כהן גדול ונזיר אינם מיטמאים לקרוביהם, אבל מיטמאים למת מצוה.

כהן גדול ונזיר שפגעו במת מצוה - לרבי אליעזר: יטמא כהן גדול, שאין צריך להביא קרבן על טומאתו, ולא יטמא נזיר שמביא קרבן על טומאתו. לחכמים: יטמא נזיר שקדושתו קדושת שעה [ואף שיש גם נזיר עולם, סתם נזיר אינו אלא ל' יום], ולא יטמא כהן שקדושתו קדושת עולם.

דף מ"ז ע"ב

פגעו שני כהנים במת מצוה:

כהן גדול משוח בשמן המשחה עדיף מכהן גדול מרובה בגדים - שמביא פר הבא על כל המצוות [שאם טעה והורה לעצמו ונהג על פי הוראתו, מקריב פר, אך מרובה בגדים מביא כשבה או שעירה כשאר יחיד החוטא. ומדובר אף באופן שאין למשוח מעלה שהוא ראוי לעבודה, וכגון שגלה המשוח, ונגנז שמן המשחה, ומינו אחר תחתיו בריבוי בגדים, ושימש כמה שנים, ולכן אף כשחוזר הראשון מגלותו, נשאר השני בעבודתו (אך גם הראשון עובד, שאל"כ הרי המרובה בגדים שראוי לעבודה עדיף עליו, כדלהלן. ברכת ראש)].

כהן גדול מרובה בגדים עדיף ממשוח שעבר - שעובד עבודה. [כגון שהמשוח אירע בו קרי ומשחו אחר תחתיו, ועבד יום הכיפורים אחד, וכשנטהר המשוח הראשון חזר לעבודתו

כמה שנים, ונגנז שמן המשחה, וגלה עם יכניה, ומינו אחר תחתיו בריבוי בגדים, שהמשוח שעבר אינו מתמנה כל ימי חייו של הראשון אף שגלה, משום איבה, והמרובה בגדים עדיף עליו, שראוי לעבודה, ואילו משוח שעבר אינו ראוי לא לכהן גדול - משום איבה, ולא לכהן הדיוט - שמעלים בקדש ואין מורידים. וכל שכן אם שניהם משוחים או שניהם מרובי בגדים - העובד עדיף על זה שעבר].

כהן גדול שעבר מחמת טומאת קרי עדיף מזה שעבר מחמת מומו - שהנטמא ראוי לעבודה למחר. [ועדיף גם מעבר מחמת מום עובר - שאינו ראוי לעבודה עד שיתרפא ממומו].

סגן עדיף ממשוח מלחמה - לענין טומאה למת מצוה, שראוי לעבודת כהן גדול, ומשוח קודם לסגן להחיותו - שחיי רבים תלויים בו. [ושאר דיני כהן גדול - נוהגים במשוח מלחמה ולא בסגן, משוח משמש בבגדי כהן גדול, וסגן בבגדי כהן הדיוט. והמשוח לא פורע על מתו, ולא פורס, ומצווה על הבתולה, ואסור באלמנה, והסגן מותר בכל אלון].

יום השישי פרשת בראשית - כ"ו תשרי תשע"ו

דף מ"ח

נאמר בכהן גדול 'על כל נפשות מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא', 'על כל נפשות מת' היינו בהכרח קרובים, שלרחוקים אינו צריך שהרי אף כהן הדיוט אסור, ואם כן 'לאביו' מיותר לדרוש שמיטמא למת מצוה, ו'לאמו' מיותר לגזירה שוה 'לאמו' הכתוב בנזיר, ושם כתוב שלא יטמא להם 'במותם' ודרשו במותם אינו מיטמא אבל מיטמא הוא לנגעם ולזיבתם. [אך אין ללמוד מגזירה שוה זו להיתר נזיר במת מצוה - שא"כ יש לומר שהגזירה שוה באה רק לכך, ולא להתיר להיטמא למצורע שחשוב כמת, ורק אחר שיש מקור אחר להיתר נזיר במת מצוה כדלהלן, מיותרת הגזירה שוה לכך]. וראה להלן שיטת רבי עקיבא.

נאמר בנזיר 'כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא, יתור 'מת' - לת"ק: להוציא בהמה. לרבי ישמעאל: לאדם ולא לבהמה למדים מהאמור 'לא יבא' - נפשות המטמאות בביאת אהל. ונצרך לכתוב 'לאביו' שלא נלמד מכהן הדיוט שאף שאסור לטמאות למתים מותר לטמאות לקרוביו, ו'לאביו' מלמד ש'נפש מת' היינו קרובים. 'לאחיו' - להתיר טומאה למת מצוה. 'ולאחותו' - להתיר טומאה למת מצוה להולך לשחוט פסחו ולמול בנו, שלא נאמר שאין עשה דטומאה דוחה עשה שיש בה כרת. לרבי עקיבא: 'נפש' היינו רחוקים, 'מת' היינו קרובים [שאינו צריך ללמד להוציא בהמה: א. כרבי ישמעאל, ש'לא יבא' מלמד שמדובר באדם שמיטמא באהל. ב. 'נפש' לחוד נקרא רק אדם ולא בהמה. ג. שלא מצינו בהמה מוזכרת לענין טומאה רק בשם 'גבילה'], 'לאביו ולאמו' - להתיר מת מצוה (להלן (מט). יבואר מדוע נצרכו שניהם), 'לאחיו' - שגם אם הוא נזיר וכהן גדול מיטמא למת מצוה [אבל לכהן הדיוט שהוא נזיר א"צ ריבוי מיוחד - כיון שמותר הכהן להיטמא לקרובים, אין סברא שתוספת הכהונה תמנע ממנו להיטמא למת מצוה]. וממילא יש ללמוד מכאן שודאי כהן גדול לחוד מיטמא למת מצוה, ולכן מיותר לו 'לאביו ולאמו' האמור בכהן גדול, ו'אמו' בא לגזירה שוה לנזיר כנ"ל (ללמד שכהן גדול מותר ליטמא למצורע, ולהלן (מ"ט) יבואר מדוע נצרך גם 'לאביו' בכהן גדול). 'ולאחותו' - כנ"ל לרבי ישמעאל.